

ELŐADÁSOK

A VÖRÖSKERESZTRŐL

Szubjektív leszek és azon kezdem, hogy amióta tevékeny részt veszünk a Vöröskereszt munkájában, jobban szeretnek az emberek. Tudom, hogy e szeretet-többlet nem nekem, és nem Neked szól, testvérem, hanem kizárólag annak a szimbólumnak, amiben e háborús szolgálat kicsúcsosodik. Lehet, hogy csak szokott derülátásom vette észre az emberek felénk forduló mosolygó szeretetét és aggodását, mert azóta száz és száz ember kérdezte meg tőlünk, Vöröskeresztben dolgozó asszonyoktól: „Hogy bírod ezt a nagy munkatöbbletet?” — Nyugodtan mondhatjuk: mindenki bírja, aki akarja. Még egy lépéssel tovább lépek: bírni kell a munkát, hiszen ha a Nyíregyháza városában jelenleg dolgozó száz és száz asszony a nap huszonnégy órájából tizenkettőt a Vöröskeresztnek dolgoznék, teste és lelke teljes erőmegfeszítésével és ezt összeadva mérlegre tennénk, — akkor sem érne egyetlen magyar katonának munkateljesítményével, amit a téli hadjáraton egy perc alatt lelkileg és testileg eltűrt, elszenvedett éretünk. Így kell nézni a vöröskeresztes munkát, akkor soha senki el nem fárad, soha senki nem lesz türelmetlen, és nagyon kevés magyar nő akad, aki kihúzza magát az önzetlen vöröskeresztes munkából. Azoknak pedig, akik akár kényelemszeretéből, akár egyéni önzésből, vagy nemtörődömségből nem segítenek a Vöröskereszt munkájában, azt üzenem, ne nevezék magukat magyar asszonyoknak és ne álljanak egy sorba velünk, mert megvetjük őket. Megvetjük és nemzetellenesnek bélyegezzük innen e helyről mindazokat, akik most, a háború eddig legnehezebb évében még mindig nem érzik, hogy nemcsak azért kell dolgozni, mert a megélhetése úgy kívánja, hanem éjjel és nappal, két kézzel és tiszta fejjel, — önzetlenül, fizetés nélkül, mindig és mindenütt a Vöröskereszt jelében, a nemzet jövőjéért.

Ha kémiai alapon kellene a Vöröskereszt munkáját meghatároznom, ezt mondanám: „A Vöröskereszt telített oldata a szeretetnek.” Csodálatos dolog, hogy mindazok a nyíregyházi asszonyok — és meg vagyok győződve róla, hogy az egész országban így van —, akiket a szerencsés sorsuk bevezetett a Vöröskereszt munkájába, megfiatalodtak, mindig mosolyognak és nem szoktak elfáradni. Sőt, szenvednek a tétlenségtől. Egyszerre felüdülnek, amikor „nagy” nap van a beosztásukban. Akár az állomási Údító Szolgálatról, akár a gyűjtő és elosztó, vagy a kórházakban dolgozó asszonyok során nézek végig, mindenkinek arcán a szeretet glóriáját látom, amikor beleveti magát a munkába, abba a nehéz testi és lelki munkába, amit elvállalt. Még tovább megyek: ennyi asszony együttműködéséről van szó és még nem fordult elő torzsalkodás, pletyka, apró asszonyi hiúságokból születő ellentét. És ha mégis valaki panasszal fordul hozzám, azt szoktam

mondani: „Tegyük el a sértődést háború utánra, most nincs se alkalom, se idő arra, hogy túlérzékenyek legyünk.“ „Igazad van“ — mindig ez a válasz és a zökkenő azonnal márványsíma úttá válik.

Időrendben elsőnek az Állomási Üdítőszolgálatról mondanék pár szót. Tulajdonképpen mi, nyíregyháziak csak akkor találkoztunk a háború mezeten, vigyorgó arcával, amikor a sebesültszállító vonatok komor sora átfutott városunkon. Azelőtt, ha néha-néha jeleztek is egy-egy kórházvonatot — félévben egyszer —, könnyű sebesültekkel és üdülésre induló katonákkal találkoztunk, ami inkább élmény volt, mint vöröskeresztes szolgálat. Ez a tél, ez a hosszú, csontfagyott tél hozta elénk legelőször az igazán megsebesült magyar katonát. A helybeli Vöröskereszt minden reggel 7 és este 8 óra között érkező vonatot fogadott. A MAV előzékenysége folytán tudtuk meg az érkezés idejét. Télen barackpálinkával, száraz süteménnyel, almával, cigarettával, levelezőlapokkal vártuk őket; tavasz felé áttértünk a borra, sőt a fröccsre, ami azután igen vidám hangulatban vitte innen tovább katonáinkat.

Lelkes női gárdáról kellett gondoskodnom, hogy néha az alig 15 percig álló vonaton minden katona mindig egyformán kapjon mindent. Az állomás környékén lakó vasutas-asszonyokat egy mosolygó fiatalasszony egy perc alatt táborba állította. És azután már könnyű volt a munka. A vonatérkezést ez a kis fiatalasszony is egyidőben tudta meg a Vöröskereszttel, és mint a futótűz, 5—8 perc alatt mindnyájan otthagytak ebédfőzést, étkezést, nyugalmat és talán egy kis ritkán jutott pihenőt — és mint a fénykévék futottak össze az állomás étkezőjében, vették át a rájuk váró nehéz szerepet, hogy egy halvány mosolyt, vagy ragyogó jókedvet varázsoljanak a szürke, megtépett arcokra. Itt sem fáradt el soha senki, itt sem törődött senki járvánnyal, északi széllel, hóviharral, csak öntötte bele a szíve melegét is abba a kis pohár barackpálinkába, ami egyszerre odavarázsolta a katonák arcára, szemébe, szájára: itthon vagyunk! Bizony sokszor, csipős, hideg, szeles napokon jó időbe telt dermedt kezünket munkaképeséssé tenni, mert a jeges szél és a szesz párolgása minden meleget elvont az asszonyok kezéből. És mégis, csodálatos, senki sem lett reumás, senkinek sem fagyott meg a keze. És másnap jött mindenki frissen, mosolyogva újra és, ha kellett, háromszor naponta hagyta ott kis gyermekét, családját, fűtött lakását, hogy egy vonat katonának nyujtson a magyar föld üdítő áldásából enyhülést. Milyen szívesen emelték fel a fekvő beteg fejét, hogy szájába öntsék az illatos, zamatos nyári barack téli kivonatát, és amikor jöttek az ismerősök — haza. Valaki a nyakunkba esett — ölelés, csók —, akit talán eddig csak hideg főbólintással üdvözöltünk. Sokszor volt olyan szerencsém, hogy idevaló, rég eltemetett katonával találtam szemközt magamat. És két alkalommal én vittem meg a boldog hírt aggódó édesanyáknak fiúk érkezteréről. Soha-soha nem fogom elfelejteni annak a két özvegy édesanyának a szemét, amikor megcsillant benne a fia égő, valóságos képe. Higgyék el nekem, én is megláttam könnyes-boldog szeméből réglátott fia képét.

Akik pedig nem idevalók voltak és személyesen nem tudtuk nekik az örömhírt átadni, azok levelezőlapot kaptak és írtak — némelyik háromszor egymásután — a feleségének, menyasszonyának, édesanyjának. A vonat sokszor csak percekig állt. Ilyenkor a címetek kértük el a katonáktól és a Vöröskereszt írta meg, hogy pl. X. Y. átutazott Nyíregyházán, jól van, él, vele az Isten, — hazahozta. Bizony, néha naponta 500—700—1000 ilyen

lap vándorolt a postaládába. Persze ezt már azután nem győzte volna a lelkes kis csapat elintézni. Baj azért nem történt, mert két iskola, mint egy akarat, ajánlotta fel szolgálatát a levelezőlapok megírására. E helyről mondok köszönetet a Kálvineum Polgári Leányiskolájának és a Kossuth Gimnázium internátusa minden kis diákjának, akik segítettek a levelezőlapok gyors szétküldésében. Mert ez volt itt a fontos, hogy 24 óra múlva értesítést kapjon mindenki kedveséről. Én minden sebesültszállító vonatonál kint voltam, csak annál az egynél nem lehettem kint, amelyik a fagyott kezű és átlótt lábú testvéremet hozta vissza Oroszországból.

Ez az Állomási Üdítőszolgálat vöröskeresztes munkája!

Február elsején érkeztek meg hozzánk az első sebesült katonák. Az állam mindennel felszerelte a hadikórházakat, a legkitünőbb orvosoktól kezdve a legtökéletesebb műtőberendezésig és mégis hamarosan szükségessé vált, hogy a Vöröskereszt odanyujtsa szerető karját a kórházakba és megédesítse, édesítse, megsimogassa a kórházvezetés hivatalosan komoly folyamatát. A lázas beteg megkívánt valamit — segített a Vöröskereszt; a fagyott lábra puha papucs kellett, — ott volt a Vöröskereszt; az álmatlanul virrasztó beteg még egy kispárnát kért, — szerzett a Vöröskereszt; nyári gyümölcsök ízét, — vitte a Vöröskereszt. Egy szó, egyetlen mondat elég volt, hogy ezer üveg befőtt gyümölcs 2—3 nap alatt odajusson a kórház kamrájába. Gondos háziasszonyok féltve őrzött kincsüket, kamrájuk ékességét adták oda, hogy cserepes-lázásajkú katonáink gyógyulását elősegítsék. Gyönyörű almák, láda narancs, finom torták, borok, likőrök, rum és mindaz, amit a hadikórház tömegjellegénél fogva nem adhat, percek alatt gyűlt össze. Békebeli illatos szappanok, fogkrémek, beretvakészletek, mosdókesztyűk, rádiókészülékek, fésűk és tükrök százaai vándoroltak pár nap alatt a sebesült katonák kezébe, hogy a téli hadjárat észtvesztő forgatagában kifosztott katonák kis személyi kényelmét biztosítsák. És ebben az áramlásban nem volt szünet. Hetek múlva, amikor a szeretet-áldozat oly nagymérvűnek bizonyult és föltételezni lehetett még fokozódó forgalmát, kiváltunk a Parancsnokság épületéből és egy teljesen külön működő szervet képeztünk, ahol az adományozó nyugta ellenében beadja szeretet-adományát és ez egyenletes szétosztás útján kerül az osztályokra. Ez a Gyűjtő és Elosztó Állomás. Feltétlenül szükség volt rá először azért, hogy minden osztály egyformán részesüljön az adományokban, másodsor, hogy minden beteg azt az adományt kapja, ami gyógyulását legjobban elősegíti s végül, hogy a nem romlandó adományt tárolni lehessen a szűkebb napokra is. A Vármegyei Népművelési Bizottság mellénk állt és a községek iskoláinak is lehetőséget nyújtott szeretetadományok beküldésére. A tanyabokrok népe vállvetve igyekezett lemondani 1—2 napi kenyéradagjáról, hogy friss, házisütésű búzakenyérről és hazai paprikás szalonnáról gondoskodják a sebesültek részére.

Eleinte ketten-hárman, később nyolcan-kilencen voltunk; ma már huszon felüli azoknak a magyar asszonyoknak száma, akik a Gyűjtő és Elosztó Állomáson naponta 4—5 órát dolgoznak az adományok rendszerbevételén és okszerű tárolásán. Azért mondom: okszerű, mert a gyűjtés alatt még nem ment veszendőbe egy gramm adomány, egy morzsa étel sem.

A felesleges lisztből tarhonyát, makarónit, száraz süteményt készítünk, ami majd a nyári dologidő alatt következik kiadásra, amikor nem érnek rá az asszonyok mákos-diós patkót, lekváros buktát, tepertős pogácsát,

mázsaszám piskótát, mézest, kekszet, linzert és különféle tortákat sütni. Mert így van ez, kérem, ahogy mondom: apró, 1000—1200 lakosú falvak szekérel hozták szívük és kamrájuk kincseit és odaadták volna az utolsó falatot is sebesülteinknek. Tej és vaj minden héten annyi jön, amit nem is reméltünk.

Nem akarok a számok tengerében elmerülni, csak éppen megemlítem, hogy 120.000 cigaretta és dohány, 40 mázsa liszt, 4000 ceruza, 40.000 tojás, ezren felüli pohár, törlek és törülközők százai nyertek kiosztást és várják a boldog pillanatot, amikor gyógyuló katonáink kezébe jutnak. Olvasnivaló mázsányi gyűlt össze. Már nem is darabra vettük át, csak mérve, kilóra. Szinte humorosan hangzik, amikor azt írjuk: 23 kilogramm regény, 49 kilogramm Új Idők stb.

Most már az a kérdés, hogyan jut e ma felmérhetetlen érték a sebesültek kezébe? Minden hadikórház-osztályra jelentkezett egy-egy önkéntes ápolónő, aki osztályának édesanyja. Tudja, hogy katonáinak mi hiányzik, amit nem adhat meg a kórház, — legyen az fogkefe, savanyú uborka, selmecí pipa, zsebtükör, vagy valami finom befőtt. Reggel eljön a Gyűjtő és Elosztó Állomásra, „kiigényeli“ a szükséges szeretetadományokat, elviszi a reggel érkezett friss kalácsot, rántani való csirkét, baromfit, viz hozzá finom csigatésztát és olyan hazai ízű csigaleves van ebédpótléknak, hogy még a száját is megnyalja utána a sokat nélkülözött magyar katona. Mindezt személyesen osztja ki és így elérjük azt, hogy minden morzsa, minden csepp tokaji bor oda jut, ahol a legnagyobb szükség van rá. Ezeknek az ápolónőknek munkája valóban túlhaladja fogadalmunkat. Önzetlen lélek, megérzés és nyájas szó a jellemzőjük.

És mégis néha-néha, ha megtörténnék, hogy valami elfogy az Elosztóból és úgy fest a dolog, hogy holnap talán nem tudjuk a legkényesebb igényeket kielégíteni, akkor bizonyosan pár perc múlva halk kopogtatás után tízszerez bőségben küldi az adakozó azt, ami elfogyott. Mi, gyarló emberek törjük magunkat a jelenért, aggódunk a jövő miatt és a jó Isten már tegnapelőtt feladatta a sebesültek számára azt a gonddal elkészített jófélélet, amire akkor éppen szükség van, legyen az narancs, friss eper, vaj, vagy éppen tojásmentes édessütemény a vesebetegek számára. Nem egyszer történt meg és nem hatszor, ki tudja hányszor! Nem is a romantika beszél belőlem most, de ilyenkor érzem, hogy kicsi kis porszem ezredrésze vagyok a Végtelen Isten végrehajtó hatalmában.

A messze vidékről hozzánk érkező hozzátartozók (feleség, anya, gyermek) részére átmeneti szállást rendeztünk be húsz ágygal, ahol ingyen kapnak éjjeli szállást, nappalra pihenőt azok, akik rég nem látott kedveseiket jönnek meglátogatni. Az értelmiség számára pedig megszerveztük azt a bizonyára mindenkinek örömet szerző mozgalmat, hogy bárki, aki nem kap szobát a tömött szállodákban, teljesen ingyen nyer szállást és ételmezt hasonló társadalmi osztályú felebarátjánál.

És mindez a munka teljesen csendben, szerényen, de annál több lélekkel történik. Nincsenek nálunk hangszórós bemutatók és dobszó melletti semmittevésék, s legfeljebb annyit vitt ki a Vöröskereszt a nagyközönség elé, hogy Hősök napján a Hősök szobrára nem virágcsokrot helyezett, hanem vérvörös bazsarózsból font méteres, nagy Vöröskeresztet.

Szohor Pálné